

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkından mahrumdur.

ORDU İLİ AYBASTI İLÇESİ PERŞEMBE YAYLASI ALTIN ARAMA VE İŞLETME ETKİNLİKLERİNE İLİŞKİN İNCELEME RAPORU

Konu: Türkiye Ormancılar Derneği'nin yapmış olduğu görevlendirme ile Ordu ili Aybastı ilçesi, Perşembe Yaylası'nda altın madeni açma ve işletme etkinliklerinin yerinde incelenmesi

Raporu Hazırlayanlar: Prof. Dr. Ali Kavgacı, Prof. Dr. Bülent Turgut, Doç. Dr. Oğuz Kurdoğlu, Doç. Dr. Murat Alan

İncelemeler

Ordu İline ulaşılan ilk gün (21.07.2024), öncelikle Türkiye Ormancılar Derneği (TOD) Ordu-Giresun Temsilcisi, Ordu Çevre Derneği ve Ordu Sağlıklı Yaşam ve Eğitim Derneği ile bir toplantı yapılmıştır. Toplantıda, Perşembe yaylasında yapılması planlanan altın madeni işletmeciliğine ilişkin mevcut durum değerlendirilmiştir.

Değerlendirmede, iki adet mera komisyon kararı olduğu, birinci mera komisyon kararında (24.04.2024 tarih ve 2024/7 sayılı) Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Maden ve Petrol İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yapılan maden arama izni başvurusunun **oybirliği ile reddedildiği** görülmüştür. Ret gerekçesinde mera tahsis komisyonuna bağlı teknik ekip tarafından tarımsal üretim bakımından yazılan inceleme raporunda;

- i. Söz konusu yaylakların vejetasyon içerisindeki kaliteli bitki oranları itibarıyla "orta sınıf" yaylak kapsamında yer aldığı,
- ii. Bu yaylakların kadim kullanıcısı olan mahallelerde ciddi oranda (%91,53) kaba yem açığının bulunduğu,
- iii. Bu açığın giderilmesini sağlayan alternatif yem kaynaklarının olmadığı,
- iv. Yatırımın teknik boyutu nedeniyle alternatif alan (yerine konulabilecek mera) yönünden değerlendirme yapılamadığı,
- v. Mahallinde yapılan çiftçi görüşmelerinde maden arama çalışmalarının hayvancılık faaliyetlerini kısıtlayacağı gerekçesiyle olumlu yönde bakılmadığı,
- vi. Mevcut kaba yem açığının; mera ıslahı ve amenajmanı projelerinin uygulanması, yem bitkisi üretiminin teşvik edilmesi ve çayır alanlarındaki ot veriminin artırılması ile azaltılabileceği,
- vii. Maden arama faaliyetleri kapsamında yapılacak sondaj çalışmaları ve yol yapım işlerinin çevrede bulunan su kaynaklarına, sucul flora (bitki) ve faunaya (hayvan) olumsuz etkisinin olacağı ve mera bütünlüğünü bozacağı değerlendirilmiş ve
- viii. **Sonuç olarak maden arama izni verilmesinin uygun olmayacağı yönünde görüş bildirilmiştir.**

Yine aynı komisyon tarafından su kaynakları bakımından yapılan inceleme sonucunda;

- i. Altın madeni işletmeciliği için planlanan yaklaşık 245 adet sondaj noktasının (98.036 m²) geniş bir alana yayıldığı, bu sondaj noktalarından bir kısmının Korgan ilçesi Beypınarı mahallesine içme suyu temin edilen su kaynaklarının bulunduğu bölge içerisinde yer aldığı ve bu durumun mahalle sakinlerinin konuyla ilgili görüşlerini olumsuz etkilediği,

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkından mahrumdur.

ii. Toplamda 216.287 m² alanda yapılacak tali yol çalışmalarının ise mera bütünlüğünü bozacağı ve hayvanların mera alanına giriş ve çıkış yollarını değiştireceği, dolayısıyla münavebeli otlatma planlarının bu parçalı yapıdan olumsuz etkileneceği anlaşılmıştır.

Yukarıda belirtilen değerlendirmeler sahayı bilen ve söz konusu bölgenin tarımsal üretim durumunu ve karşılaşılan sorunları yakından takip eden, devletin ilgili kurumunda görev yapan teknik elemanlarca, 31.07.1998 tarihli ve 23419 Sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mera Yönetmeliği’nde yer alan “Komisyon ve Teknik Ekiplerin Çalışma Esas ve Usulleri” göz önünde bulundurularak yapılmıştır. Bu yönetmelikte; yaylaklardan yararlanan yerleşim birimlerinin büyükbaş ve küçükbaş hayvan sayıları, tahsis edilecek alanların niteliği, büyüklüğü, topografyası, durumu ve sınıfı, arazi kullanım şekilleri, otlatma kapasiteleri, iklim özellikleri, sulama ve geçit yerleri ve ihtiyaç duyulan mera, yaylak, kışlak ve otlak durumları göz önünde bulundurulmaktadır.

TOD tarafından belirlenen uzmanlar olarak alanda yapılan inceleme, gözlem ve yaylaklardan yararlanan kadim kullanıcılarla yapılan görüşmelerde de yukarıda belirtilen ret gerekçelerinin yerinde olduğu belirlenmiştir.

Yine aynı komisyon tarafından 05.07.2024 tarihinde alınan 2024/14 sayılı sonraki kararda ise iki üyenin şerhine karşın maden arama izni başvurusunun oyçokluğu ile **kabul edildiği** anlaşılmıştır. Söz konusu kararda;

- i. Arama izni talep edilen yaylakların vejetasyon içerisindeki kaliteli bitki oranları itibariyle “orta sınıf” yaylak kapsamında yer aldığı,
- ii. Maden arama faaliyetlerinin teknik boyutu nedeniyle alternatif alan yönünden değerlendirme yapılmadığı,
- iii. Söz konusu yatırımın kaba yem açığı üzerinde büyük oranda olumsuz etkisinin olmadığı,
- iv. Teknik ekip tarafından çiftçilerle yapılan görüşmelerde çoğunluğun maden arama çalışmalarına uygun görüş vermediği,
- v. Mevcut kaba yem açığının Mera Islah ve Amenajman projelerinin uygulanması, yem bitkisi ekiminin teşvik edilmesi ve çayır alanlarındaki birim alan verimlerinin artırılması ile giderilebileceği,
- vi. Uzman bir ziraat mühendisine arama faaliyetleri kapsamında kullanılan alanları eski vasıf ve karakterine getirmek için geri dönüşüm projesi hazırlanması, geri dönüşüm proje bedelinin Ordu Defterdarlığına yatırılması, alındı makbuzu ile ruhsat sahibi tarafından imzalanmış (taahhüt) onaylı sözleşmenin İl Tarım ve Orman Müdürlüğü’ne verilmesi gerektiği belirtilmiştir.

Her iki kararda da Perşembe Yaylası’nın “orta sınıfı” yaylak kapsamında yer aldığı belirtilmiştir, ancak bu sınıflamanın bilimsel bir çalışmanın sonucu olup olmadığı belirtilmemiştir. Kaldı ki Toprak Gübre ve Su Kaynakları Araştırma Enstitüsü verilerine göre Perşembe yaylasının mera durum sağlık sınıfı “sağlıklı, iyi”, mera durum sınıfının “iyi” mera ıslahına gerek duyulmadığı ve doğru yönetimle bu meraların sürdürülebilir kullanımının mümkün olduğu belirtilmiştir. Alanın arazi değerlendirilmesinde; eğim sınıfının “orta”, erozyon derecesinin “hafif”, toprak derinliğinin “orta” ve yıllık NDVI (vejetasyon indeks değeri) değerinin ise 0.60 yani yoğun bitki örtüsünün olduğu bilgileri yine aynı verilerde mevcuttur.

Bu veriler Perşembe Yaylası’nın hem alan özellikleri hem de mera özellikleri bakımından hayvansal üretim açısından oldukça iyi durumda olduğunu göstermektedir. Hayvansal üretim

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkından mahrumdur.

bakımından oldukça değerli olan bu alanın mera bütünlüğünü bozmadan ve var olan kalite derecesini olumsuz yönde etkilemeden kullanılması gelecek kuşakların da bu alandan aynı oranda faydalanmasını sağlayacaktır.

Kaba yem açığı oranının (%91,53) belirtilmediği ikinci raporda, söz konusu maden arama faaliyetlerinin bu oran üzerinde olumsuz etkisinin olmadığı vurgulanmıştır. Bu sonuca varılırken hangi değerlendirme kriterlerinin veya hesaplama yöntemlerinin kullanıldığı belirtilmemiştir. Maden arama çalışmalarına uygun görüş vermeyen yaylaklardan yararlanan kadim kullanıcıların hayvansal üretimlerini verimli bir şekilde yürütebilmelerini engelleyen kaba yem açığı hesaplanırken hayvan sayılarının, hali hazırdaki yem bitkisi ekili alanlarının, bu alanlardan elde edilen ot miktarları ve yürütülen mera ıslah ve amenajman projelerinin göz önünde bulundurulması gerekir. Yani, zaten uygulamada olan bu yöntemleri alınacak yeni tedbirler olarak göstermek doğru bir yaklaşım değildir.

Birinci komisyon kararında belirtilen su kaynaklarının ve sucul flora ve faunanın olumsuz etkilenmesi görüşüne ikinci raporda yer verilmemiştir. Ayrıca söz konusu arama faaliyetlerinin mera bütünlüğünü bozacak nitelikte olması görüşü de yine ikinci kararda dile getirilmemiştir.

İkinci komisyon kararında, arama faaliyetini yürütecek kuruluşun arama faaliyeti esnasında ve sonrasında alınacak tedbirlerle ilgili bildirdiği görüşlerin dikkate alındığı ancak mera komisyonu tarafından görevlendirilen teknik ekibin görüşlerinin göz ardı edildiği anlaşılmaktadır.

İkinci kararda ayrıca mendereslere en yakın konumda bulunan 147, 148, 149 ve 150 numaralı sondaj noktalarının ve yol alanının flora ve faunayı olumsuz yönde etkilememesi için komisyonca iptal edilmesine karar verilmiştir. Komisyon söz konusu sondaj çalışmalarının flora ve faunayı olumsuz yönde etkileyeceğini beyan etmiştir. Mendereslere yakın alanlarda sondajların ekosistemi olumsuz yönde etkilediğini kabul eden komisyonun diğer sondajların ekosisteme zarar vermeyeceği sonucuna nasıl vardığı anlaşılamamıştır. Söz konusu komisyon kararının sadece arama faaliyetleri için alındığı, arama faaliyetlerinde bile bu kadar zararın öngörüldüğü alanda madencilik faaliyetinin zarar boyutunun ne kadar büyük olabileceği kolaylıkla anlaşılmaktadır.

Mera komisyon kararları dışında Perşembe Yaylası çevresinde birtakım faaliyetler yapıldığı, bu faaliyetler içinde bazı alanlarda kazı, bazı alanlarda sondaj çalışmaları yapıldığı belirtilmiştir. Bu bilgilerden Perşembe Yaylası'nda bir firmanın altın arama ve işletme için faaliyet içinde olduğu anlaşılmıştır. Ayrıca Korgan-Koşcuağaz'da Yayla'da öngörülen altın işletmelerine 2-3 km mesafede Ordu Alankent-Kabataş İçme Suyu Göleti olduğu belirtilmiştir. Yapılan ön değerlendirmeler sonucunda Perşembe Yaylası'na gidilerek yerinde incelemeler yapılmasına karar verilmiştir.

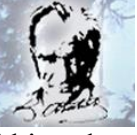
Değerlendirme toplantısından sonraki gün (22.07.2024) Ordu Çevre Derneği, TOD Ordu-Giresun İl Temsilcisi ve Ordu Sağlıklı Yaşam ve Eğitim Derneği ile birlikte Perşembe Yaylasına ulaşılmıştır. Yaylada Dursun Alınlı (Beypınarı Muhtarı), Ercan Çelebi (Terzili Mahalle Muhtarı), Yüksek Dere (Muhtarlar Derneği Başkanı), Necmi Uzan (esnaf), Feridun Güney (Jeoloji Mühendisi), Fehmi Küpçük (Aybastı Eski Belediye Başkanı), Yüksel Kartal (CHP Aybastı İlçe Başkanı), Muharrem Aydın (avukat), Sırrı Yumbul ve Nihat Koçalan inceleme ekibine katılmışlardır.

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkından mahrumdur.

Perşembe Yaylası'nda, Karga Tepe'de genel bir inceleme yapılmış, hemen yakındaki bir gölet ve bitişiğinde bir şehitlik olduğu görülmüştür. Daha sonra yayla içindeki menderesler yakından incelenmiş, mendereslerde pek çok sucul bitki ve onların oluşturduğu yetişme ortamına has bitki toplulukları, balık yavruları, tatlı su midyeleri ve midyelerin boş kabuklarına rastlanılmıştır. Yaylanın özellikle yüksek kısımlarında gürgen (*Carpinus btulus*) ve üvezin (*Sorbus aucuparia*) egemenliğinde orman parçaları ile orman güllerinden (*Rhododendron* spp.) oluşan çalılıkların olduğu tespit edilmiştir. Sahanın devamında yine gürgenin egemenliğinde ormanların olduğu, bunların Doğu Karadeniz bölgesi hariç ülkemizde yayılışı bulunmayan sakallı kızılğacın (*Alnus glutinosa* subsp. *barbata*) egemenliğindeki dere içi ve dere kenarı (riparyan) ormanlarla birlikte eşsiz bir peyzaj bütünlüğü oluşturduğu görülmüştür.

Yayla'nın Korgan sınırına yakın yol kenarında (Taşkesiği, Yalman Tepe mevki) yaklaşık 10 m² büyüklüğünde 8 adet sondaj çalışmasının yapıldığı muhtarlar tarafından bildirilmiştir. Sondaj yapıldığı söylenen alanda incelemeler gerçekleştirilmiştir. Burada (Taşkesiği) sondaj çalışmaları yanında bazı kazı alanları da görülmüştür. Bu kazı alanları çevredeki yeşil örtüden dolayı uzaktan kolayca seçilebilmektedir. Bu şekilde 3-4 adet kazı alanı bulunmaktadır. Yine açılmış bir çukurun (toprak profiline benzeyen) taban suyu kaynaklı su dolu olduğu, bu nedenle yaylada taban suyunun yüzeye çok yakın olduğu, dolayısıyla su ve mera koşulları açısından elverişli durum bulunduğu gözlenmiştir. Yine yol kenarında bulunan kazılardan hareketle sahada 10 cm'den daha kalın, organik madde açısından zengin bir A horizonu (toprak profillerinde organik maddenin yer aldığı katman) bulunduğu görülmüştür.

Ordu ilinin geneli için TEMA vakfı tarafından kamuoyu gündemine getirilen IV. grup madenlerin¹ ruhsatlılık durumunu gösteren harita (Şekil 1) incelendiğinde, Ordu ilinin %74'ünün IV. grup madenlere ruhsatlı olduğu anlaşılmaktadır. Perşembe Yaylası'na yakın yerleşimlerden olan Korgan ilçesi çevresinde ise "İhale Ruhsat Alanı" ve "Arama Ruhsat Alanı"nın yoğun olduğu görülmektedir. Bu açıdan Perşembe Yaylası'nın bulunduğu alanda bile ruhsatlılığın yoğun olduğu anlaşılmaktadır.

Perşembe Yaylasının Ekolojik ve Biyolojik Özellikleriyle Kültürel Yapı ve Ekosistem Yönetimi Açısından Değerlendirilmesi

Perşembe Yaylası sahip olduğu menderesler ile ekolojik, biyolojik ve jeomorfolojik olarak eşsiz bir değere sahiptir. Bu özellikleri ile yaylanın Karadeniz'de bir benzeri bulunmamaktadır. Yaylanın Dünya mirası listesinde yer alması için başvuruda bulunulmuştur. Aybastı ilçesine 17 km uzaklıkta ve yaklaşık 1.500 m yükseltide bulunan yayla, 1991 yılında Turizm Merkezi olarak ilan edilmiştir. (Bahtiyar Karadeniz ve Sarı, 2018).

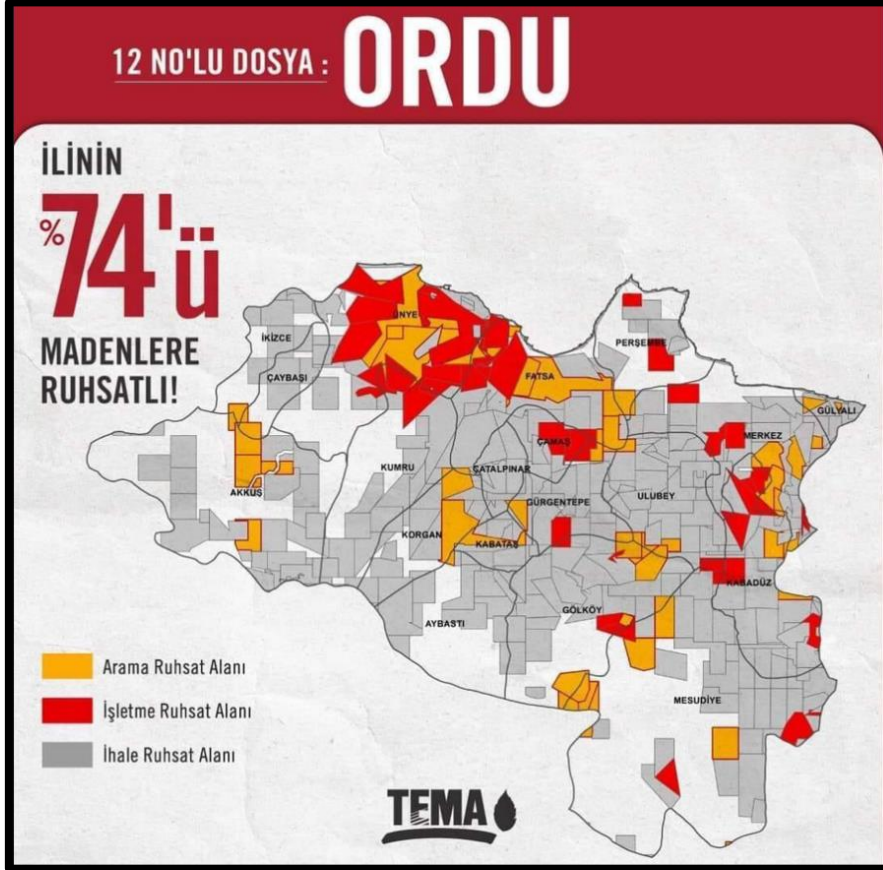
¹ Türkiye'de madenler Maden Kanunu'na göre 5 grupta ele alınıyor. TEMA Vakfı ise çalışmalarını bu maden grupları arasında geniş alanlara yayılan ve üretimleri esnasında yoğun su tüketimine ve kirliliğine neden olan IV. Grup madenlere yoğunlaştırıyor. IV. Grup madenler altın, bakır, kömür gibi endüstriyel madenleri içeriyor (<https://www.tema.org.tr/basin-odasi/basin-bultenleri/turkiye-maden-ruhsatlarinin-tehdidi-altinda> Erişim tarihi 26.07.2024).

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkinden mahrumdur.

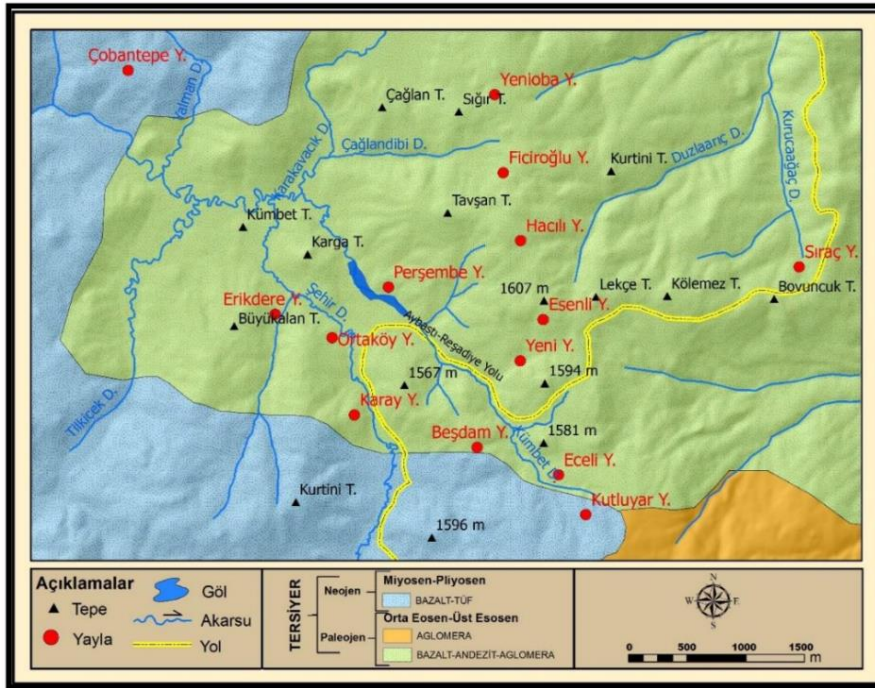

Şekil 1. TEMA Vakfı tarafından hazırlanan Ordu İli IV. grup madenlerin ruhsatlılık durumu haritası.

Bahadır ve Işık (2018) yaylanın jeolojik açıdan oluşumunu şu şekilde açıklamaktadır: “Yayla, Canik silsilesinin doğu kesimine karşılık gelmekte ve genel olarak yüksek bir plato görünümü taşımaktadır. Aybastı Yaylası ve yakın çevresinde Orta-Üst Eosen volkano sedimanterleri ve Pliyosen dönemine ait bazaltlar yüzeylenmektedir. Yöre, Pliyosen dönemindeki bazalt çıkışından sonra Pleyistosen’den beri flüvyal aşınımına maruz kalmış, yüksek bir aşınım yüzeyi görünümü kazanmıştır. Aşınım yüzeyinin üzerinde yer yer aşınımdan arda kalan 200-300 m yüksekliğinde tepeler (monadnock) oluşmuştur. Bu tepelerden aşınım yüzeyinin orta kesimine doğru akan dereler çevreden merkeze doğru toplanmış ve aşınım yüzeyinin ortasında birleşerek tipik bir sentripetal (çevreden merkeze doğru) akarsu ağı oluşturmuştur (Şekil 2). Aşınım yüzeyinin (Perşembe Yaylası) orta kesiminde eğim değerleri %2’nin altındadır. Buna bağlı olarak merkezde toplanan akarsular getirdikleri alüvyonları biriktirmiş ve menderesler oluşturmuştur. Sahada birçok jeomorfolojik şeklin varlığı, yöreyi flüvyal jeomorfoloji açısından açık hava dersliğine dönüştürmüştür. Bu şekillerin bir arada görüldüğü Perşembe yaylasında yer alan menderes şekilleri ender olup, relikt jeomorfolojik şekillerdir”. Bu bilgilerden anlaşılacağı üzere Perşembe Yayla’sı, çok eski devirlere giden bir jeomorfolojik oluşum geçirmesi ve flüvyal jeomorfoloji açısından özel bir değerinin olması yanında, çevreden merkeze doğru birbirleri ile ilişkisi olan bir akarsu ağına sahiptir.

Bahadır ve Işık (2018) Perşembe Yaylası’na özgü menderesler konusunda da önemli açıklamalar yapmışlardır. Buna göre flüvyal topoğrafyada mendereslerin eğim değerlerinin azaldığı, akış

hızının düştüğü kesimlerde oluştuğu; farklı şekiller ortaya çıktığı, bu şekillerin bazılarının buldukları alana özgü özellikler taşıdığı belirtilmiştir (Şekil 3). Ayrıca, menderesli akışın genel olarak taban seviyesine yakın kıyı kesimlerinde oluştuğu, Aybastı Yaylası'nda oluşan mendereslerin ise aşınım yüzeyi üzerinde gelişmiş özelliği ile diğerlerinden farklılık gösterdiğini bildirmişlerdir². Dolayısıyla Perşembe Yaylası'nda mendereslerin, göller ve farklı menderes şekilleri oluşturduğu özel bir ekosistem olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim Bulut (2010), yaylanın barındırdığı kuş türleri, vejetasyon yapısı ve ilginç menderesleri ile sulak alan ekosistemi ve tabiat alanı olarak koruma değeri ve jeomorfolojik miras özelliği taşıdığını belirtmiştir. Bu kapsamda Perşembe Yaylası çevresindeki 420 ha'lık alanyla Bakanlar Kurulu'nun 20.09.1991 tarih ve 2997 sayılı kararıyla yayla turizm merkezi ilan edildiğini, Başbakanlık Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı'nca da Özel Çevre Koruma Bölgesi olarak ilan etme çalışmalarının sürdürdüğünü bildirmiştir.

Şekil 2. Perşembe Yaylası'nın jeolojik oluşumu (Bahadır ve Işık, 2018). Perşembe Yaylası'nın çevresinde 12 adet daha yaylanın olduğu dikkat çekmektedir.

Perşembe Yaylası, mevcut özel çevre koruma bölgeleri içinde yer almamaktadır. Yine de Yayla'nın özel çevre koruma bölgesi olarak düşünülmüş olması, taşıdığı değer açısından önemini

² Bahadır ve Işık (2018), Perşembe yaylası özelinde, menderes tanımı ve oluşumunu şu şekilde özetlemektedir: “Menderesli akışta içbükey yamaç alttan oyulur ve bu kesim belirli bir süre sonra dikleşir. Bu alana çarpak, dış bükey yamaçta ise tam tersine birikme meydana gelir ki bu depoya burun deposu veya dolgusu denir. Bu depoların bir diğerini ise terk edilmiş yatak depoları oluşturur. Bu depoya kil tıkaçı adı verilir. Bir diğer depo ise iki kenar boyunca uzanan sırtlar halindeki doğal set (leve) depolarıdır. Oluşan bu leveler her taşkın ile birlikte yükselir ve levelerle sınırlanmış bu alana ise menderes kuşağı denilmektedir. Menderesli akışın olduğu yerlerde epirojenik (yer kabuğunun geniş alanda hareketi) yükselme veya taban seviyesi alçalmasına bağlı olarak akarsu olduğu gibi vadisine gömülür ki gömük menderesleri oluşturur. Bazı durumlarda ise çarpak kısmı kopar ve akarsu menderes bükümünü terk ederek daha kısa mesafeden yoluna devam eder. Böyle durumlarda ise kopan kısım yağın yağmurlarla dolar ve küçük bir göle dönüşür. Oluşan bu göller genel olarak at nalına benzediği için nal gölü, yay gölü (ox bow lake) gibi isimler verilir. Oluşan bu şekillerin bir arada görüldüğü Perşembe yaylası doğal bir jeomorfoloji dersliği niteliğindedir. Yörede yer alan menderes şekilleri ender olup, relik (çok eskiden kalan) jeomorfolojik şekillerdir”

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkinden mahrumdur.

göstermektedir. Bu konuda Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün web sayfasında “Bulduğumuz coğrafik kıtada bir benzeri bulunmayan Perşembe Yaylası Menderesleri'nin bir dünya mirası olarak korunması amacıyla tescil işlemleri son aşamadadır” bilgisi bulunmaktadır (OKTM, 2024). Diğer yandan Aybastı Belediye Başkanı da yaylanın “doğal sit alanı” ilan edilme çalışmalarının sürdüğünü bildirmiştir (Niksar Danışman Gazetesi, 2024). Bu bilgi ve gelişmeler yaylanın “turizm merkezi” dışında henüz tescil edilmiş bir durumunun olmamasına karşın, ulusal ve uluslararası eşsiz bir değerinin olduğunu göz ardı edilemeyeceğini göstermektedir.

Şekil 3. Perşembe Yaylası Mendereslerine ait bir görünüm.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün web sayfasında belirtildiğine göre yaylada her yıl temmuz ayı içinde yayla şenlikleri yapılmaktadır (Şekil 4). Şenliklerde çeşitli yarışmalar, folklor gösterileri, konserler, sosyal ve kültürel etkinlikler, güreş müsabakaları, at yarışları vb. etkinlikler düzenlenmektedir. Yayla, yorgunluk atmak, piknik yapmak, safari, yamaç paraşütü için idealdir. Aynı zamanda Yayla'da, eşsiz güzelliğe sahip tabiat harikaları, tarihi eserler ve alanlar mevcuttur. Kümbetler, Çiseli Şelalesi, Karga Tepesi bunlara örnektir (OKTM, 2024). Yaylada Şekil 4'teki duyurudan anlaşılacağı gibi 916 yıldır süregelen etkinlikler olduğu anlaşılmaktadır. 9 yüzyılı aşkın bir süredir yapılan etkinliklerin yaylaya tarihsel ve kültürel açıdan eşsiz bir değer kattığı şüphesizdir.

Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü web sayfasında bulunan bilgilere göre Yayla'nın tarihi bir savaşa tanıklık ettiği, savaşta Perşembe Yaylası'nda Danışman Gazi'nin komutanlarından şehit düşen Emir Kümbet'in Türbesi (Şekil 5) ve savaşta şehit düşen askerlerin de mezarlarının bulunduğu (Şekil 6) bir şehitlik olduğu görülmektedir. Perşembe Yaylası'ndan yaralı olarak kurtulan Danışman Gazi'nin ise Başkentleri Niksar'da savaştan bir müddet sonra vefat ettiği, 1105 yılında Trabzon Rum Devleti'ne karşı savaşırken şehit düşen Danışman Gazi'nin komutanı Emir Kümbet ve 6 bin şehit Perşembe Yaylası'nda her yıl anıldığı belirtilmektedir (OKTM, 2024). Şehitlik ve kümbetin de yaylaya hayvancılık, doğal özellikler ve ekosistem zenginliği dışında değerler yüklediği anlaşılmaktadır.

Şekil 4. Perşembe Yaylası geleneksel etkinlik ilanı. Yaylada güreşi merkezine alan bu etkinliklerin 916 yıldır sürdürüldüğü anlaşılmaktadır (Foto M. Alan).

Şekil 5. Aybastı, Perşembe Yaylası Emir Kümbet Türbesi

Perşembe Yaylası menderesleri ve çevresi sulak alan bitki örtüsünden meydana gelmektedir. Bu tür ekosistemler azonal (genel iklim ve coğrafya özelliklerinden daha çok yerel koşullara göre oluşan özel ekosistemler) ekosistemler olup, varlıkları yetişme ortamı koşullarının uygunluğuna bağlıdır. Nem ve su koşullarına bağımlı olan bu ekosistemler ve bitkileri, su rejiminde olabilecek küçük bir değişiklikten bile kolaylıkla etkilenebilmekte ve varlıkları tehlikeye girebilmektedir. Bir anlamda yetişme ortamı endemiği olan bu ekosistemler, ekolojik açıdan oldukça kırılgandırlar.

Şekil 6. Aybastı Perşembe Yaylası Şehitlik. Kümbet Türbesi ile aynı alanda.

Yayla, ekosistem çeşitliliği açısından sahip olduğu zenginlik ve hassasiyetinin yanında floristik açıdan da oldukça değerlidir. Bu değer en önemli göstergesi de yapısında barındırdığı *Alchemilla orduensis* (Özbucak ve ark. 2022) ve *Veronica fuhsui* (yayınlanmamış veri) gibi endemik bitkilerin varlığıdır. *Alchemilla orduensis* IUCN kriterlerine göre EN yani “doğada yok olma riski yüksek” kategorisinde bir bitkidir (Deveci, 2012). Bu durum ekosistem yönetimi açısından bölgenin değerini ve hassasiyetini daha da artırmaktadır.

Yukarıda belirtildiği üzere menderesleri çevreleyen daha üst yükseltilerde gürgen ve kuş üvezinin egemenliğinde ormanlar, Sakallı kızılbaş egemenliğinde riparyan ekosistemler ve orman güllerinin egemenliğinde çalılıklar bulunmaktadır. Bu yapı oldukça dar bir alandaki zengin ekosistem çeşitliliğinin varlığını göstermektedir. Bir havza ya da peyzajı meydana getiren ekosistemler birbirleriyle etkileşim halindedir. Bu ekosistemlerden birinde var olabilecek bir bozulmanın, diğer ekosistemler üzerinde olumsuz etkileri olmakta ve peyzaj bütünlüğüne zarar vermektedir. Bu açıdan bakıldığında menderesler ve çevresindeki sulak alanlarla çayır ekosistemlerini, bunları çevreleyen diğer ekosistemlerden ayrı düşünmek mümkün değildir. Perşembe Yaylası ve çevresini meydana getiren peyzaj birbirinden farklı bitki toplulukları, flüvyal jeomorfoloji ve menderesler (çevre koşulları) ile milyonlarca yıl süren bir evrimsel süreç sonunda meydana gelmiştir. Bu çerçevede, mera komisyon kararında söz edilen sondaj çalışmalarından sonra yapılabileceği öne sürülen bir geri dönüşüm projesinin asla başarılı olamayacağı açıktır. Diğer yandan taban suyunun zenginliği ve toprakta özellikle mera bitkileri için oldukça uygun bir A horizonunun bulunması, Perşembe Yaylasında hayvanlar için neredeyse 12 ay (son yıllarda kar yağmadığı belirtilmektedir) otlama olanağı bulunduğunun bir göstergesidir. Çevrede bulunan 12 yayla ile bölgede hayvancılık potansiyelinin oldukça yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç

Yapılan inceleme sonucunda, mera komisyonuna yapılan başvuru ile Perşembe Yaylası'nda öncelikle sondaj çalışmaları, devamında ise altın madeni arama ve işletme çalışmalarının

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkından mahrumdur.

hedeflendiği anlaşılmaktadır. Bu hedef doğrultusunda Korgan mevki ve çevresinde bazı sondaj çalışmalarının yapıldığı gözlenmiştir.

Perşembe Yaylası'nda eşsiz jeomorfolojik oluşumların yanı sıra, dünyada örneklerine az rastlanır menderes oluşumları bulunmaktadır. Yayladaki su kaynaklarının birbirleriyle bağlantılarının bulunduğu, bu bağlantılar bozulduğunda yaylanın kendine özgü yapısının kaybolacağı anlaşılmaktadır. Korgan-Koşcuoğaz'da öngörülen altın işletmelerine 2-3 km mesafede Ordu Alankent-Kabataş İçme Suyu Göleti bulunması, Yayla'nın içme su kaynağı olması açısından stratejik önemini göstermektedir.

Menderesler ve çevresindeki sulak alan ekosistemleri ve çayırıklar ile faunanın önemli bileşenlerinden su midyelerinin ve nesli tehlike altında olan endemik bitkilerin varlığı Perşembe Yaylası'nın üstün doğa koruma değerini ortaya koymaktadır. Öte yandan bu ekosistemler, onları çevreleyen zonal (iklim veya yükselti farklılığına bağlı oluşmuş orman) orman, riparyan orman ve çalılıklar ile zengin bir peyzaj bütünlüğü sergilemektedir. Binlerce yıllık evrimsel bir süreçte meydana gelmiş olan bu bütünlüğün sondaj çalışmaları ve altın işletmeciliği sonucunda zarar göreceği ve bozulacağı açıktır. Böyle bir bozulma sonucunda ortaya çıkacak durumun onarımı asla mümkün değildir.

Perşembe Yaylası'nda değil altın işletmeciliğinin yapılması, sondaj çalışmalarının bile çevreden merkeze doğru olan su bağlantılarını bozabileceği, yaylanın en karakteristik özelliklerinden olan mendereslerin zarar göreceği ve bunun sonucunda da yaylanın yok olmaya kadar giden bir süreçle karşı karşıya kalabileceği görülmektedir.

Perşembe Yaylası ile birlikte bölgede 13 adet yayla bulunmaktadır. Perşembe Yaylası'nın mera durumunun mera komisyon kararlarında belirtilen "orta" olmayıp "iyi" sınıfında olduğu anlaşılmıştır. Söz konusu yaylaklardan yararlanan Ordu ili Aybastı ilçesi, Ordu ili Korgan ilçesi ve Tokat ili Reşadiye ilçesi ile bu ilçelere bağlı köy ve mahallelerdeki hayvan sayıları göz önünde bulundurulduğunda (yaklaşık 35.700 büyükbaş ve 90.300 küçükbaş) maden arama izni istenen alanların bölge hayvancılığı açısından ne denli önemli olduğu açık bir şekilde görülmektedir. Diğer yandan yaylanın bulunduğu bölgenin iklim koşulları ve topografik yapısı nedeniyle meralardaki otlatma süresi de oldukça uzundur.

Yayla'da Kümbet Türbesi ve 6.000 şehit asker adına inşa edilmiş bir "Şehitlik" bulunmaktadır. Ayrıca, 916 yıldır Kırkpınar'daki çoğu pehlivanın da katıldığı güreş karşılaşmalarının olduğu Perşembe Yaylası Festivali yapılmaktadır. 1991 yılında Yayla, "turizm merkezi" ilan edilmiştir. Tüm bu kültürel ve tarihsel zenginlik, Perşembe Yaylası'nın ne kadar değerli, yöre kültürü ve turizmi açısından da ne kadar önemli olduğunu göstermektedir.

Perşembe Yaylası'nda sondaj yapmak için mera komisyonuna başvuru yaparak bir yandan izin almaya çalışılırken, diğer yandan sondaj çalışmalarının zaten yapılmaya başlandığı görülmüştür. Bu durum yapılan sondaj çalışmalarının izinsiz bir şekilde gerçekleştirildiğine işaret etmektedir. Bölgede yapılması muhtemel bir altın işletmeciliğinin Aybastı ve Ordu halkı ile ülkemize bir katkısının olmayacağı, sadece sahada çalışma yapacak şirket ya da şirketlere kazanç sağlayacağı açıktır. Sürecin tamamlanması durumunda Aybastı halkının Perşembe Yaylası'nın altın madenciliğine kurban edileceği, hatta yok edileceği görülmektedir. Ordu ili Fatsa ilçesinde devam eden maden işletmeciliğinde yaşananlar ve hatta madende yaşanan olumsuzluklar nedeniyle işletmenin bir süredir kapalı olması bunun en belirgin kanıtıdır.

TÜRKİYE ORMANCILAR DERNEĞİ

THE FORESTERS' ASSOCIATION OF TURKEY

Yeşili görmeyen gözler, renk zevkinden mahrumdur.

Orman, mera ve yaylak gibi doğal kaynaklar, gördükleri işlevler ve ülkeye sunduğu hizmetler açısından “kamu yararı³” niteliği bulunan ve öncelikle bu yönleriyle topluma hizmet sunması beklenen kaynaklar arasındadır . Bu kapsamda altın madeni arama ve işletme için talep edilen Perşembe Yaylası’nda bulunan eşsiz jeomorfolojik oluşumlar, su kaynakları, menderesler, sulak alan ekosistemleri, nesli tehlike altında bulunan endemik bitkiler, zonal orman, riparyan orman ve çalılıklardan oluşan zengin bir peyzaj bütünlüğü, hayvancılık etkinlikleri ile kırsal kalkınmaya katkıları ve sahip olduğu kültürel değerlerin, yaylada kamu yararının yüksek olduğunu yani **üstün kamu yararının** oluştuğunu ve mutlak surette bu özelliklerinin mevcut haliyle korunarak sürdürülebilirliğinin sağlanması gerektiğini göstermektedir.

Sonuç olarak, Perşembe Yaylası ve çevresinde sondaj çalışmalarının iptal edilmesi ve altın işletmeciliğine asla niyet edilmemesi gerektiği görülmektedir. Uzun vadede yaşanan felaketler sonucu kapatıldığı belirtilen Fatsa Altın Madeni İşletmesinde yaşananlardan ders alınarak, Ordu ilinde IV. grup madencilğe verilen ruhsatlılık durumu (%74); Ordu halkının iradesiyle ortadan kaldırılmalı, Ordu ili için doğal zenginlikleri koruyan tarım (fındık), hayvancılık, balıkçılık, turizm vb. merkezli bir kalkınma tercih edilmelidir. Aksi takdirde jeolojik oluşumlar, menderesler, kültürel değerler ve ekosistem açısından eşsiz bir değer taşıyan Perşembe Yaylasının yok olacağı açıktır. 13.08.2024

Kaynaklar

Bahadır, M., Işık, F. 2018. Perşembe Yaylasında (Ordu) Jeomorfositler ve Turizm Amaçlı Kullanımları. Uluslararası katılımlı Kapadokya Yerbilimleri Sempozyumu 24-26 Ekim 2018, Niğde, 92-97.

Bahtiyar Karadeniz, C., Sarı, S. 2018. Ordu İlinin Doğal Kaynaklara Dayalı Turizm Potansiyelinin Değerlendirilmesi. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 11(61).

Bulut, İ. 2010. Aybastı (Ordu) Şelale Ve Çağlayanları. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Coğrafya Dergisi, 20, 1-14.

Deveci M 2012. An Investigation on Plant Species Diversity in Colchic Province (Turkey). African Journal of Agricultural Research 7(5), 820-843.

Kurucu, B., 2024. 3194 Sayılı İmar Kanunu ile Planlama ve İmar Kanunu Tasarısı Taslağı'nın Kamu Yararı Kavramı Açısından Değerlendirilmesi. (<https://www.mfa.gov.tr/data/Kutuphane/yayinlar/EkonomikSorunlarDergisi/sayi30/schirplanlama.pdf> Erişim Tarihi: 09.08.2024)

Nikksar Danışmend Gazetesi. 2024. Haber tarihi 2 Mayıs 2024 (<https://www.niksardanismend.com/persembe-yaylasi-nin-sit-alani-olup-korunmasi-icin-calismalar-suruyor/29542/>, Erişim Tarihi: 25.07.2024)

OKTM. 2024. Ordu İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü web sayfası (<https://ordu.ktb.gov.tr/TR-130730/persembe-yaylasi---menderesler-aybastiordu.html> Erişim tarihi: 25.07.2024)

Özbucak, T., Akçin Ergen, Ö., Öztürk, Ş., Uzunömeroğlu, HÜ. 2022. Lokal Endemik Tür *Alchemilla orduensis* B. Pawl Üzerine Eko-Biyolojik Bir Çalışma. KSÜ Tarım ve Doğa Derg 25 (Ek Sayı 2): 342-351. <https://doi.org/10.18016/ksutarimdoga.vi.1092090>

³ Kamu yararı, “temelde kişiye ilişkin değil, kişilerin bir arada yaşayarak oluşturdukları toplumun varlığını sürdürmesine ilişkin bir çıkar“olarak tanımlanmaktadır (Kurucu, 2024)